

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**
Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Комітет Верховної Ради
України з питань
правової політики**

Кабінет Міністрів України

**Щодо проєкту Закону
(реєстр. № 11302 від 27 травня 2024 року)**

Міністерство юстиції України на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2024 року № 29126/1/1-24 до звернення Комітету Верховної Ради України з питань правової політики від 09 вересня 2024 року № 04-26/03-2024/195486 опрацювало проєкт Закону України «Про внесення змін до статей 799 та 828 Цивільного кодексу України щодо удосконалення законодавчого регулювання найму і позички транспортних засобів» (реєстр. № 11302 від 27 травня 2024 року) (далі – проєкт Закону), внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Красовим О.І. та іншими, і повідомляє.

Проєктом Закону пропонується внести такі зміни до Цивільного кодексу України (далі – ЦК):

частину другу статті 799 викласти в редакції: «2. Договір найму транспортного засобу строком на три роки і більше підлягає нотаріальному посвідченню»;

частину четверту статті 828 викласти в редакції: «4. Договір позички транспортного засобу укладається у письмовій формі. Договір позички транспортного засобу строком на три роки і більше підлягає нотаріальному посвідченню».

Порівняння пропонованих проєктом Закону положень та чинної редакції зазначених статей ЦК свідчить, що зміни стосуються: *по-перше*, умови щодо обов'язковості нотаріального посвідчення відповідних договорів – таке посвідчення буде необхідним лише у разі їх укладення строком на три роки і більше; *по-друге*, поширення вимоги щодо їх письмової форми та нотаріального посвідчення на всіх учасників цивільних відносин, а не тільки на фізичних осіб; *по-третє*, запровадження обов'язкової письмової форми та нотаріального посвідчення договору позички, предметом якого є наземний самохідний транспортний засіб, оскільки на сьогодні стосовно цієї категорії транспортних засобів така вимога відсутня.

Аналіз вказаних змін дає підстави дійти висновку, що, з одного боку, їх внесення матиме позитивний вплив, оскільки позбавить законодавство тих положень, неоднозначне трактування яких було предметом судових спорів, про що свідчить, зокрема, постанова Верховного Суду від 14 червня 2023 року у справі № 125/1216/20 щодо нотаріального посвідчення договору найму (позички), стороною якого є фізична особа у статусі підприємця, та постанова Верховного Суду від 09 липня 2020 року у справі № 640/1834/19 щодо тлумачення терміна «наземні самохідні транспортні засоби» та правових наслідків відсутності нотаріального посвідчення договору позички, стороною якого є фізична особа.

З іншого боку, пропонувані проектом Закону зміни в частині встановлення обов'язку нотаріального посвідчення договорів найму, позички транспортного засобу лише в разі їх укладення строком на три роки і більше містять певні ризики для тих суб'єктів, які укладають їх на менший строк. Адже нотаріальне посвідчення вищезазначених договорів є важливою гарантією захисту прав та законних інтересів обох сторін правочину. Так, наприклад, у разі скоєння наймачем/користувачем транспортного засобу дорожньо-транспортної пригоди нотаріально посвідчений договір може бути одним із доказів невинуватості наймодавця/позикодавця (власника транспортного засобу). Своєю чергою для наймача/користувача відповідний договір, посвідчений нотаріально, стане безсумнівним підтвердженням правомірності володіння транспортним засобом, здатним убезпечити від незаконних претензій та звинувачень про його викрадення або угон.

При цьому щодо зазначеного в пояснювальній записці до проекту Закону аргументу, що, на відміну від договору найму/позички транспортного засобу, нотаріальне посвідчення договору купівлі-продажу законодавством не вимагається, варто констатувати, що відчуження транспортного засобу створює обов'язок відповідної державної реєстрації, в межах якої уповноваженим державним органом перевіряється відсутність обтяжень, визнається факт укладення правочину купівлі-продажу та його умови, а також реєструється особа покупця (нового власника). Це в підсумку забезпечує механізм певного контролю з боку держави, який запобігає тим чи іншим помилкам та зловживанням.

Водночас одним із наслідків ухвалення законопроекту може стати ускладнення розслідування в окремих кримінальних провадженнях, пов'язаних з ДТП, де водій, який насправді порушив ПДР і є власником транспортного засобу, заявлятиме про свою непричетність, посилаючись на підписаний «заднім числом» за домовленістю з іншою особою договір оренди або позички. Також це може полегшити недобросовісним суб'єктам господарювання можливість укладення фіктивних договорів оренди транспортних засобів «заднім числом» з метою оптимізації своїх податкових зобов'язань.

Крім того, слід зазначити, що під час внесення змін до законодавчих актів доцільно здійснювати комплексний аналіз чинного законодавства для усунення наявних у ньому недоліків правового регулювання.

У зв'язку з наведеним звертаємо увагу на абзац перший частини другої статті 16 Закону України «Про дорожній рух», відповідно до якого водій зобов'язаний мати при собі посвідчення водія, реєстраційний документ

на транспортний засіб (у разі найму (оренди)/лізингу транспортного засобу замість реєстраційного документа на транспортний засіб водій може мати при собі та пред'являти його копію, вірність якої засвідчено нотаріально, разом з оригіналом або копією договору про найм (оренду)/лізинг транспортного засобу, вірність якої засвідчено нотаріально), а у випадках, передбачених законодавством, – поліс обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (страховий сертифікат «Зелена картка»), пред'явити у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в посвідченні водія, реєстраційному документі на транспортний засіб, або пред'явити електронне посвідчення водія та електронне свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, чинний внутрішній електронний договір зазначеного виду обов'язкового страхування у візуальній формі страхового поліса (на електронному або паперовому носії, або відображення інформації про його наявність в електронному свідоцтві про реєстрацію транспортного засобу), а також інші документи, передбачені законодавством.

Так, серед документів, які підтверджують право особи керувати транспортним засобом, на сьогодні відсутня згадка про договір позички, у зв'язку з чим вказана норма потребує відповідного доповнення.

Крім того, слід враховувати, що у разі, коли укладення договору найму або позички транспортного засобу між фізичними особами стане правомірним без його нотаріального посвідчення, виникнуть труднощі в реалізації процитованої вище норми Закону України «Про дорожній рух» з огляду на те, що відповідно до частини другої статті 75 Закону України «Про нотаріат» *вірність копії документа, виданого фізичною особою, засвідчується у випадках, якщо справжність підпису фізичної особи на оригіналі цього документа засвідчена нотаріусом, посадовою особою органу місцевого самоврядування, посадовою особою консульської установи України, начальником установи виконання покарань.*

Також зауважуємо, що введення в дію пропонованих змін, на нашу думку, має супроводжуватися встановленням перехідного періоду (принаймні в 1 місяць після опублікування закону), що забезпечить учасникам цивільних відносин можливість спланувати свої дії та їх юридичні наслідки та мінімізує збитки, зумовлені швидким набранням законом чинності та необізнаністю про його зміст з боку сторін відповідних правочинів.

Проект Закону потребує висловлення позиції Міністерством внутрішніх справ України як центральним органом виконавчої влади, що бере участь у формуванні державної політики, зокрема, у сфері дорожнього руху.

Додатково надсилаємо експертний висновок Міністерства фінансів України до проекту Закону (лист від 16 вересня 2024 року № 35040-05-3/26745).

Додаток: на 5 арк.

Перший заступник Міністра

Євгеній ГОРОВЕЦЬ